

ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету
30 серпня 2024 року, протокол № 2

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____ Олег ОМЕЛЬЧУК

30 серпня 2024 року
м.п.

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«СОЦІОЛОГІЯ»
для підготовки на першому освітньому рівні
здобувачів вищої освіти ступеня бакалавра
за спеціальністю 081 Право
галузі знань 08 Право

м. Хмельницький
2024

РОЗРОБНИК:

Старший викладач кафедри філософії,
соціально-гуманітарних наук та фізичного
виховання, кандидат філософських наук,
доцент
__ серпня 2024 року

Ярослав ЮВСЕЧКО

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри філософії, соціально-
гуманітарних наук та фізичного виховання
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Завідувач кафедри,
доктор філософських наук, професор
29 серпня 2024 року

Леонід ВИГОВСЬКИЙ

Декан юридичного факультету,
кандидат юридичних наук, доцент
29 серпня 2024 року

Віктор ЗАХАРЧУК

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету
29 серпня 2024 року, протокол № 1.

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка
29 серпня 2024 року

Ірина КОВТУН

ЗМІСТ

Стор.

1.	Опис навчальної дисципліни	2
2.	Заплановані результати навчання	3
3.	Програма навчальної дисципліни	5
4.	Структура вивчення навчальної дисципліни	7
	4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	7
	4.2. Аудиторні заняття	8
	4.3. Самостійна робота студентів	8
5.	Методи навчання та контролю	8
6.	Схема нарахування балів	8
7.	Рекомендована література	9
	7.1. Основна література	9
	7.2. Допоміжна література	10
8.	Інформаційні ресурси в Інтернет	10

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– 081 Право
2. Код і назва спеціальності	– 08 Право
3. Назва спеціалізації	– відсутня
4. Назва дисципліни	– Соціологія
5. Тип дисципліни	– вибіркова
6. Код дисципліни	– В.081.Б.5.4
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр
9. Курс / рік навчання	– третій
10. Семестр	– п'ятий
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
1) загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 3/90
2) денна / заочна форма навчання:	
аудиторні заняття (годин)	– 36 / 16
% від загального обсягу	– 40 / 17,8%
лекційні заняття (годин)	– 18 / 10
% від обсягу аудиторних годин	– 50 / 62,5%
семінарські заняття (годин)	– 18 / 6
% від обсягу аудиторних годин	– 50 / 37,5%
самостійна робота (годин)	– 54 / 74
% від загального обсягу тижневих годин:	
аудиторних занять	– 2,4 / 4
самостійної роботи	– 3,6 / 26
12. Форма семестрового контролю	– залік
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
1) попередні дисципліни	– 03.081.Б.5. Філософія
14. Мова вивчення дисципліни	– українська.

2. Заплановані результати навчання

Навчальна дисципліна «Соціологія» забезпечує програмні компетентності та програмні результати навчання, які здобуваються під час її вивчення, що передбачені освітньо-професійною програмою «Бакалавр права»:

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 14. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

РН 3. Проводити збір і інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел.

РН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих фактичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

РН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

РН 14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

<i>Після завершення вивчення дисципліни здобувачі освіти повинні продемонструвати такі результати навчання:</i>	
1. Знання	
<i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	визначати предмет, головні поняття, функції, закони та напрямки соціології;
1.2)	знати зміст і відмінності таких системоутворюючих елементів суспільства як особистість, соціальна група, соціальна спільнота, соціальна організація, соціальний інститут;
1.3)	описувати історію розвитку світової соціологічної думки та специфіку становлення соціології в Україні; особливості соціологічного знання і його функціонування у сучасному суспільстві;
1.4)	знати соціологічні підходи до вивчення основних сфер життєдіяльності суспільства, у тому числі сфери управлінської діяльності;
1.5)	демонструвати знання з методології, методики та техніки соціологічних досліджень, відтворювати зміст основних структурних складових програми соціологічного дослідження.
2. Розуміння	
<i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	пояснювати різницю між сформованими на побутовому рівні уявленнями про соціум та соціологічними категоріями і поняттями;
2.2)	з'ясувати закономірності розвитку суспільства, права, економіки, культури, соціальної та управлінської сфери;
2.3)	інтерпретувати докорінні зміни, що відбуваються у сучасних соціальних системах, а також зміни у ставленні людей до себе та до суспільства;
2.4)	обговорювати роль та значення застосування знань з соціології у процесі здійснення соціальних перетворень, і зокрема, діяльності у сфері публічного управління;
2.5)	класифікувати вимоги до рівня соціологічної компетенції осіб, які займаються практичною діяльністю у сфері публічного управління;
2.6)	пояснювати сутність соціальних проблем та дискутувати і надавати практичні рекомендації з приводу можливих шляхів їхнього подолання;
2.7)	обґрунтовувати вплив соціологічної компетентності особистості на її здатність до прийняття осмислених рішень у професійній діяльності, особистому житті;
2.8)	розумітись на техніці прикладних соціологічних досліджень.

3. Застосування знань <i>(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач))</i>
3.1) застосовувати знання з соціології для підвищення власної професійної компетентності, навичок критичного мислення, подолання соціальних стереотипів;
3.2) демонструвати вміння та навички виявлення соціальних проблем і пропонувати способи та шляхи їх вирішення;
3.3) відрізняти фахові повідомлення про соціологічні дослідження від маніпулятивних;
3.4) застосовувати знання з соціології задля подолання правового нігілізму та проявів корупції в українському суспільстві;
3.5) набути базових вмінь та навиків з планування та проведення соціологічних досліджень.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>
4.1) аналізувати тенденції розвитку сучасної соціології, виокремлювати соціологічні принципи та знання, необхідні для діяльності в межах спеціальності в галузі публічного управління;
4.2) аналізувати суспільні явища за допомогою різноманітних теоретичних моделей соціальної взаємодії, соціальної структури, соціальних змін;
4.3) порівнювати основні стратифікаційні моделі сучасного суспільства та історичні типи стратифікації;
4.4) розрізняти види та специфіку соціальних змін;
4.5) виокремлювати функції соціальних інститутів та розуміти їх взаємозв'язок у суспільстві.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>
5.1) поєднувати елементи соціологічних знань в єдину цілісну систему з метою отримання цілісного бачення суспільства з новою системною властивістю, бути здатним розуміти суспільство як цілісну соціальну систему;
5.2) інтегрувати та використовувати знання з інших дисциплін при вивченні соціології;
5.3) вільно володіти категоріальним базисом соціології для взаємодії соціологічних теорій з іншими галузями гуманітарного та соціального знання;
5.3) розуміти головні засади прикладних соціологічних досліджень;
5.4) обґрунтовувати необхідність соціологічних знань для фахівців із спеціальності;
5.5) пропонувати шляхи оптимізації процесів власної соціалізації, планування кар'єри, головних засад особистого життя; розвивати здатність вирішувати соціальні проблеми комплексно;
5.6) узагальнювати соціально важливу інформацію на основі використання різноманітних джерел такої інформації.
6. Оцінювання <i>(здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)</i>
6.1) оцінювати значення знань тем ОК «Соціологія» для формування високого рівня громадянської культури;
6.2) аргументувати необхідність застосування соціологічних теорій та прикладних соціологічних досліджень у процесі подолання соціальних проблем в Україні;
6.3) пояснювати сутність основних категорій та законів соціології;
6.4) пояснювати відмінності між різними напрямками та течіями соціології, оцінювати їхній вплив на сучасну практику суспільного життя;

6.5) обирати серед різноманіття соціологічних теорій окремі положення, важливі для формування власної громадянської позиції, особистісного та професійного самовдосконалення та самовираження.
7. Створення (творчість) <i>(здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)</i>
7.1) виробити усвідомлене ставлення до сучасного етапу розвитку суспільства як до процесу, зумовленого історичними та соціальними обставинами, що невинно змінюється; внутрішню готовність до змін, усвідомлення їхньої невідворотності; здатність до прогнозування перспектив розвитку та пошук власного місця у соціумі;
7.2) демонструвати навички пошукової роботи, здатність самостійно планувати та проводити прикладні соціологічні дослідження, що сприятиме творчій праці в інших галузях навчального процесу, і зокрема в набутті професійних знань та досвіду у сфері публічного управління;
7.3) писати есе на актуальні соціальні теми, враховуючи складність та багатовимірність суспільства як цілого та локальних суспільств, демонструючи вміння поєднувати й узгоджувати різнопланові тенденції;
7.4) створювати програму прикладного соціологічного дослідження, обґрунтовувати вибірку, складати анкету тощо;
7.5) обґрунтовувати власну громадянську позицію, налагоджувати взаємодію з професійними соціологами та експертами, необхідну для осмисленого розв'язання проблем сучасного українського суспільства.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Соціологія як наука про суспільство

Теоретичні, наукові, соціокультурні передумови виникнення соціології як науки. Соціологія як система знань, єдність теорій особистості та спільноти, теорій про суспільство та суспільні відносини. Соціальні інститути як механізми самоорганізації спільного життя людей та їх різновиди. Об'єкт, предмет та функції соціології. Закони і категорії соціології. Місце соціології у системі наук.

Основні етапи становлення і розвитку соціології як науки. Соціологічні теорії О. Конта, Г. Спенсера, К. Маркса. Соціологічний підхід до розуміння суспільства Е. Дюркгейма. «Розуміюча» соціологія М. Вебера. Структурний функціоналізм Т. Парсонса. Становлення та розвиток вітчизняної соціології (С. Подолинський, М. Драгоманов, Ф. Вовк, М. Грушевський, Б. Кістяківський, С. Дністрянський, М. Туган-Барановський). Основні напрями та проблеми розвитку новітньої української соціології.

Тема 2. Суспільство як соціальна система

Суспільства та його сутність. Характеристика суспільства як соціальної системи. Основні складові суспільства як соціальної системи.

Поняття соціальної структури суспільства. Особистість, соціальні групи, соціальні організації, соціальні інститути як основні елементи соціальної структури суспільства. Види соціальних груп.

Поняття соціальних страт, їхні ознаки та типологія. Соціальна стратифікація як центральне поняття при аналізі соціальної структури суспільства. Види соціальної стратифікації. Історичні типи стратифікованого суспільства. Поняття «маргіальності». Поняття соціальної мобільності та її види. Основні зміни у соціальній стратифікації українського суспільства.

Тема 3. Соціологія особистості (Особистість у системі соціальних зв'язків)

Поняття «особистість». Особистість як об'єкт та суб'єкт соціальних відносин. Типологія соціальних теорій особистості. Теорія особистості К. Маркса. Дослідження проблем особистості М.Вебером. Структурна теорія особистості З. Фрейда. Колективістська теорія Е. Дюркгейма. Періодизація розвитку особистості (за А. Еріксоном). Соціалізація особистості, її етапи. Вплив соціальних чинників на соціалізацію особистості. Структура соціалізації: адаптація, інтеріоризація, формування особистості. Соціальна адаптація та соціально-рольовий конфлікт. Ресоціалізація особистості та її проблеми в умовах трансформації суспільства. Поняття «соціальний статус» та «соціальна роль» (А. Маслоу, Ф. Херцберг). Потреби, інтереси, цінності, ціннісні орієнтації. Особисті та суспільні інтереси, їх співвідношення. Соціальна активність особистості та її роль як об'єкта та суб'єкта суспільних відносин.

Тема 4. Соціологія сім'ї

Сім'я як соціальний інститут та мала соціальна група. Шлюб як соціальний інститут. Функції сім'ї в суспільстві: виховна, господарсько-побутова, економічна, первісного соціального контролю, духовного спілкування, соціально-статусна, дозвільна, емоційна, сексуальна. Типи сімей. Види шлюбу: за юридичним оформленням, за процедурою. Моногамний, полігамний шлюб. Проблеми сучасної сім'ї, тенденції розвитку та демографічна політика. Молодь як специфічна соціально-демографічна група суспільства.

Тема 5. Соціологія конфлікту

Конфлікт як соціальний феномен. Природа і сутність конфлікту. Основні ознаки конфлікту. Структура конфлікту, його об'єктивні та суб'єктивні складові. Причини конфлікту, їх об'єктивний і суб'єктивний характер. Конструктивні (інформаційно-пізнавальна, інтеграційна, адаптаційна) та деструктивні функції конфліктів. Класифікація та типи конфліктів. Основні шляхи запобігання та подолання конфліктів. Детермінанти безконфліктної поведінки. Технології ефективного спілкування та раціональної поведінки у конфлікті. Суб'єктивна умова запобігання конфлікту. Умови та правила розв'язання конфлікту. Моделі поведінки в конфліктній ситуації (конструктивна, деструктивна, конформістська). Типові помилки учасників конфліктної взаємодії. Альтернативні підходи до розв'язання конфліктів.

Тема 6. Соціологія праці та управління

Предмет та об'єкт соціології праці. Основні категорії соціології праці. Праця як вид соціальної діяльності. Розуміння праці у соціологічних теоріях Е. Дюркгейма, М. Вебера, К. Маркса. Поняття «економічна діяльність» як основа задоволення матеріальних потреб людини. Інтерес як мотивація діяльності людини. Сутність соціальної поведінки людини у сфері управлінської діяльності. Соціальні механізми регуляції трудової поведінки. Зайнятість як складова трудових відносин. Інституціоналізація трудових відносин. «Відносини зайнятості». Основні проблеми вирішення соціальних аспектів зайнятості і безробіття.

Тема 7. Соціологія культури та релігії

Культура як суспільне явище та характерна особливість суспільства. Соціальна сутність культури, її типи. Структурні елементи культури: мова, знання, цінності, норми, традиції, звичаї, менталітет. Об'єкт і предмет соціології культури. Форми вияву культури в житті людини і суспільства. Субкультури. Елітарна та масова культура. Особливості національної культури українського соціуму.

Релігія як суспільний феномен. Релігійність як форма буття релігії в суспільстві. Соціологія релігії як галузь соціологічного знання: об'єкт, предмет, функції. Відродження релігійного життя в українському суспільстві та проблеми його утвердження. Міжконфесійні конфлікти в Україні. Свобода совісті й переконань та її реалізація в українському соціумі на сучасному етапі суспільного розвитку.

Тема 8. Соціологія громадської думки

Соціологія громадської думки як спеціальна соціологічна теорія: її об'єкт, суб'єкт, предмет та функції. Громадська думка в сучасному українському суспільстві. Канали висловлювання громадської думки: види, характеристика, специфіка функціонування. Етапи розвитку громадської думки.

Електоральні дослідження. Сутність електоральної соціології: предмет, об'єкт, завдання. Соціологія політичних партій, громадських об'єднань та рухів, соціологія представницьких інститутів держави.

Тема 9. Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень

Соціологічне дослідження: поняття, основні етапи проведення. Види соціологічних досліджень. Завдання і особливості етапів підготовки, збору, обробки, аналізу інформації та підготовки наукового звіту. Структура та організація соціологічного прогностичного дослідження. Складання програми дослідження. Методи верифікації прогнозу. Вироблення рекомендацій для управління.

Підготовка до проведення конкретно-соціологічного дослідження та його етапи. Розробка програми конкретно-соціологічного дослідження. Розрахунок і обґрунтування вибірки. Поняття «генеральна сукупність», «вибіркова сукупність», «репрезентативність», «помилка репрезентативності». Типи вибірок за методом відбору одиниць дослідження.

Основні методи конкретно-соціологічного дослідження. Стратегічний і робочий плани конкретно-соціологічного досліджень. Загальна характеристика і класифікація методів збору первинної соціологічної інформації. Опитування як метод збору соціологічної інформації. Специфіка анкетування у соціологічному дослідженні. Правила конструювання запитань і побудови анкет. Інтерв'ю та особливості його застосування у соціологічному дослідженні. Вимоги до організації та проведення інтерв'ю.

Аналіз документів в соціології: поняття, можливості, напрями використання. Інформаційні можливості та цінність документальних джерел соціальної інформації. Види документів, їх класифікація та характеристика. Види аналізу документів: загальна характеристика.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№ теми	Назва теми	Кількість годин				Кількість годин			
		Денна форма навчання				Заочна форма навчання			
		Усього	у тому числі			Усього	у тому числі		
Лекції	Сем. (прак).		СРС	Лекції	Сем. (прак).		СРС		
1.	Соціологія як наука про суспільство	10	2	2	6	10	2		8
2.	Суспільство як соціальна система	10	2	2	6	10	2		8
3.	Соціологія особистості	10	2	2	6	10	2		8
4.	Соціологія сім'ї	10	2	2	6	11		2	9
5.	Соціологія конфлікту	10	2	2	6	9			9
6.	Соціологія праці та управління	10	2	2	6	9		2	7
7.	Соціологія культури та релігії	10	2	2	6	9			9
8.	Соціологія громадської думки	10	2	2	6	11	2		9
9.	Теорія, методика і техніка організації та проведення соціологічних досліджень	10	2	2	6	11	2	2	7
	Всього годин:	90	18	18	54	90	10	6	74

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські (практичні) заняття) проводяться згідно з обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в підрозділі 1.2 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських (практичних) занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в підрозділі 1.3 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів включає завдання до кожної теми та індивідуальні завдання.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в підрозділі 1.4 навчально-методичних матеріалів з дисципліни.

4.3.4. Самостійна робота студентів заочної форми навчання передбачена навчальним планом у формі виконання контрольної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) слайдові презентації (текстові, фото, відео).

На семінарських заняттях застосовуються:

- дискусійне обговорення проблемних питань;
- вирішення ситуаційних завдань;
- повідомлення про виконання індивідуальних завдань;
- складання окремих видів документів, проведення досліджень базового рівня.

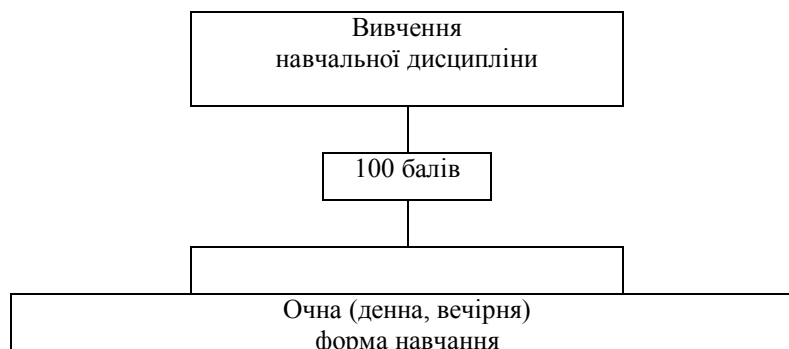
Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у формах:

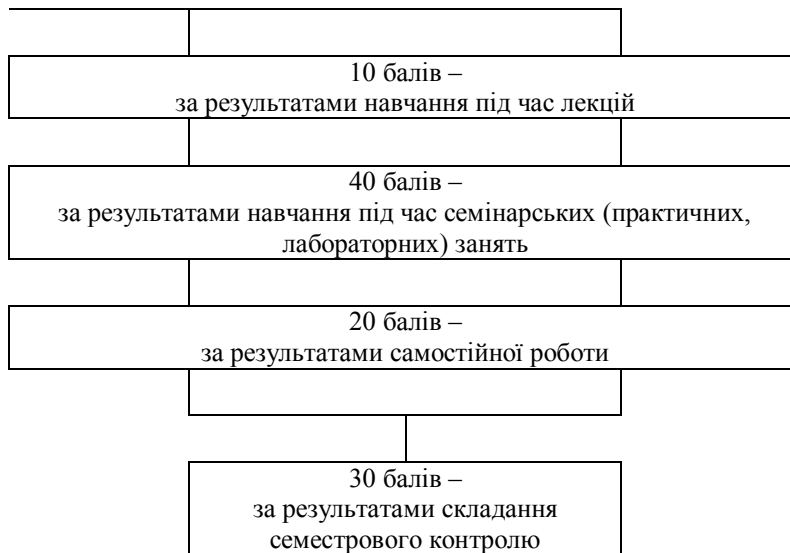
- 1) усне або письмове (у тому числі тестове) бліц-опитування студентів щодо знання матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або письмове (у тому числі тестове) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виконання поточних контрольних робіт у формі тестування;
- 4) захист підготовленого звіту про виконання ІнДЗ;
- 5) складання програми соціологічного дослідження;
- 6) захист підготовленого публічного виступу.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі заліку.

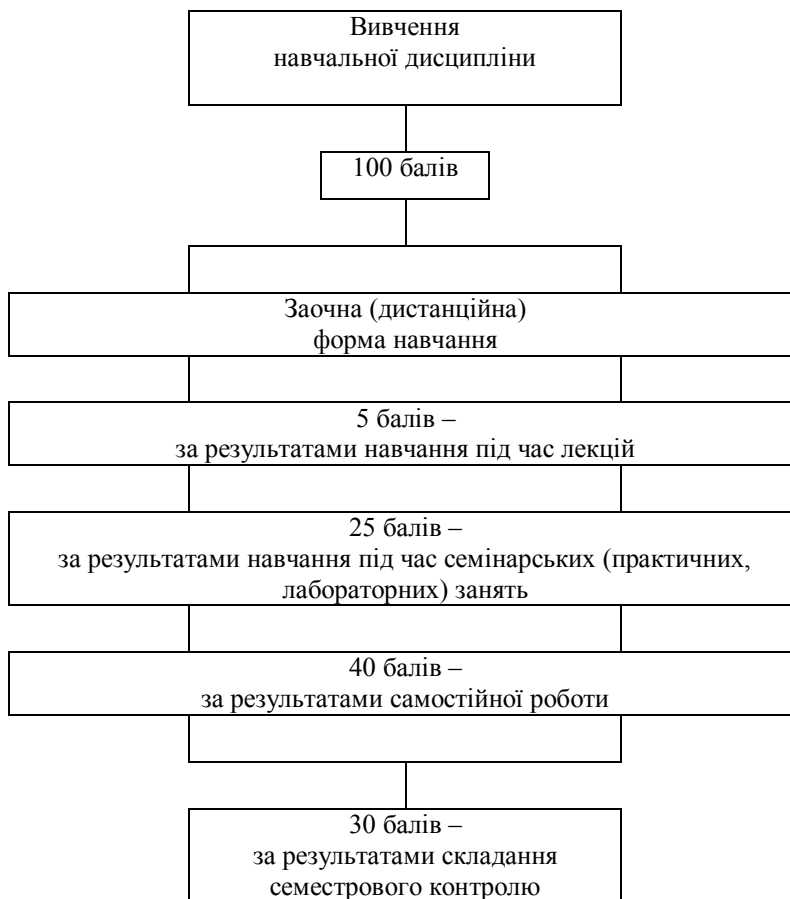
6. Схема нарахування балів

6.1. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни денної форми навчання здійснюється відповідно до такої схеми:

6.2. Нарахування балів студентам з навчальної дисципліни заочної форми навчання здійснюється відповідно до такої схеми:

6.3. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій з навчальної дисципліни, обчислюється у пропорційному співвідношенні кількості відвіданих лекцій і кількості лекцій, передбачених навчальним планом, і визначається згідно з додатками 1 і 2 до Положення про організацію освітнього процесу в Хмельницькому університеті управління та права імені Леоніда Юзькова.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Андрійчук С.А. Соціологія економіки та управління. Львів: Магнолія-2006, 2024. 202 с.
2. Білоус В. С. Соціологія у визначеннях, поясненнях, схемах, таблицях: Навч. посібник. Київ: КНЕУ, 2002. 140 с.
3. Волович В., Гордач М. та ін. Соціологія. Підручник. Київ: Центр учбової літератури, 2021. 808 с.
4. Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А.В.Фурман, В.С.Біскуп, О.С.Моршакова. Київ: Ліра-К, 2020. 354 с.
5. Історія соціології: навчальний посібник / За ред. І.П. Рущенко. – Х.: ТОВ. «Планета-Прінт», 2017. 442 с.
6. Козловець Є. А., Біленький Є.А. Соціологія: Словник термінів і понять. Київ : Кондор, 2021. 372 с.
7. Кузьменко Т.М. Соціологія. К.: Центр учбової літератури, 2019. 320 с.
8. Нестуля О., Нестуля С. Соціологія. Практикум. Київ, 2020. 272 с.
9. Паніна Н. Технологія соціологічного дослідження: Курс лекцій. Київ : Ін-т соціології НАН України, 2007. 320 с.
10. Піча В.М. Соціологія: Підручник. Львів: Новий світ-2000, 2023. 296 с.
11. Практикум з соціології: Навч. посібн. / За ред. В.Пічі. Львів: Магнолія-2006, 2024. 368 с.
12. Сорока Ю.Г. Соціологія культури: навч.-метод. посіб. Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна, 2015. 136 с.
13. Соціологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закладів. 2-ге вид./ За заг. ред. В.І.Докаша. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. 448 с.
14. Сурмін Ю.П. Соціологія управління : підручник. Київ : Освіта України, 2012. 686 с.
15. Требін М. П. «Гібридна» війна як нова українська реальність. *Український соціум*. 2014. №3(50). С. 113–127.
16. Хоронжий А.Г. Соціологія релігії. Навч. посібник. Львів: Магнолія-2006, 2024. 167 с.

7.1. Допоміжна література

1. Арбеніна В.Л. Етносоціологія: Навч. посіб. - 2-ге вид., перероб. і доп. Харків : ХНУ, 2007. 314 с.
2. Виговський Л.А., Куліш Н.С. Релігія як важливий чинник нової української політичної реальності. *Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник*. 2020. №2 (16). С.5-9.
3. Гантінгтон С. Протистояння цивілізацій та зміна світового порядку / Пер. з англ. Н. Климчук. Львів : Кальварія, 2006. 474 с.
4. Глобалізація. Регіоналізація. Регіональна політика: Хрестоматія з сучасної зарубіжної соціології регіонів / Укл. І. Кононов (наук, ред.), В. Бородачов, Д. Топольськов. Луганськ: Альма матер; Знання, 2002. 664 с.
5. Етносоціологія: Навч. посіб./За ред. В. Євтуха. Київ : Вид-во УАННП Фенікс, 2003. 208 с.
6. Культура-суспільство-особистість: Навч. посіб. / За ред. Л. Скоковой. Ін-т соціології НАН України, 2006. 396 с.
7. Лукашевич М., Семигіна Т. Соціологія соціальної роботи. *Психологія. Суспільство*. 2014. № 1. С. 107-149.
8. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / Підзаг. ред. В.І.Воловича. Київ : Український центр духовної культури, 1998. 736 с.
9. Тематичний словник-довідник з соціології / за ред. В.В.Кохана,; укл. А. Александровська, Є. Буга, Ю. Ткачук та ін. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2009. 112 с.
10. Фукуяма Ф. Великий крах. Людська природа і відновлення соціального порядку / Пер. з англ. В. Дмитрука. Львів : Кальварія, 2005. 880 с.

8. Інформаційні ресурси

1. <https://pidru4niki.com/sotsiologiya/>
2. <https://isnasu.org.ua/>

3. <https://stmm.in.ua/>
4. <https://sau.in.ua/>
5. <https://www.kiis.com.ua/?lang=ukr>
6. <https://prometheus.org.ua/prometheus-free/sociology-research-course/>